

Heel was in vroeger eeuwen gelijk Neeritter een der seven vrijdorpen der Donkerk van St. Lambert te Luik (9). De anderen vrijdorpen waren, Neeritter, Vucht, Attenhoven, Wouck, Brockhem en Velm. Deze vrijdorpen werden op geheel andere voet geregeerd dan de overige plaatsen van het land van Loon en van Luik. Zij stonden niet onder de Frins-Bisschop en de Staten van Luik. Zij betaalden geen gewone landslasten en namen aan de buitengewone alleen dan deel, wanneer het kapittel dit vorderde.

Han vrijdommen staan opgetekend in een octrooi, door deken en Kapittel op 18 September 1602 aan gemelde dorpen gegeven.

Hard hebben de vrijdorpen voor het behoud dezer vrijheden moeten vechten,

In weerwil der vrijbrieven in menigvuldige confirmatiën dezer, werden de inwoners van Heel door de ontvangers der bisschoppelijke landstaten dikwijls vervolgd en geplaagd. ("it geschiedde veel bij het kantoor te Beegden).

Nadat de Domheren, bij besluit van 22 Maart 1771, de privilegiën der vrijdorpen hadden ingetrokken en deze met de andere dorpen van het Luikerland hadden gelijk gesteld, bekrachtigde het Domkapittel, bij reces van 2 September 1771, de ingetrokken vrijheden weer door een wet; dit niet zonder talrijke kosten en moeite.

De Domheren van Luik benoemden te Heel gelijk te Neeritter, de scholtis of schout, de gerechtschrijver en de andere officieren der Bank.

De schepenbank van Heel was onderbank van het schepengerecht te Neeritter. Van de bank van Neeritter appelerden de bewoners van Heel naar het schepengerecht van Luik, het Tribunaal, des XXII; "hier konden zij met toestemming van de kannunikken der Donkerk inzake van lening of recharche terecht.

De Heren van Horne oefenden in Heel, waarschijnlijk in naam van het kapittel de voogdij uit. Gedurende de middeleeuwen waren zij de bezitters van het kasteel